

Joseph Roth: TARABAS. Gost na tem svetu. Založba Mihelač, Ljubljana 1993 (Zbirka Svetovni klasiki; 21. Prevedla Stanka Rendla, spremna beseda Mira Miladinović). Roman *Tarabas* (1934) se, kot praktično ves Rothov literarni opus, uvršča v tisto območje avstrijske književnosti, ki najočitneje vzpostavlja obsesijo "habsburškega mita" (C. Magris), nostalgčno sanjane, propadle monarhije kot pokroviteljice nacionalne in verske različnosti svojih ljudstev. Avtobiografsko pogojeno hrepenenje brezdominca po starem svetu, ki ga še spodbuja dejstvo, da sodi Rothovo delo v ožje območje "literature v eksilu", je prikrito prisotno tudi v tem romanu. *Tarabas* je prikaz razvoja osebnosti naslovnega junaka, zmesi melanholije in agresivnosti brez prave pripadnosti ali življenjskega smotra, ki svojo "domovino" najde v nasilju (avstrijsko-ruske) vojne. Ko kot strašljivi polkovnik v lokalnem pogromu nad Judi izpulji brado predmolilcu Šemarjahu, se zlomi in kot bolni berač na cestah išče pokore za svoje prejšnje brutalno beganje po svetu. Prikaz "gosta na tem svetu" se razvija na detajlirano izrisanem ozadju judovsko-krščanske mestne skupnosti, ki prispeva k intenziteti zadnjih prizorov Tarabasove pokore. Tradicionalni pripovedni postopki ne znižujejo vrednosti, pač pa najbrž še spodbujajo Rothovo nostalgčno senzibilnost. (Vanesa Matajč)

SLOVENSKE FILMSKE ZVEZDE. Uredila Silvan Furlan in Marcel Štefanič, jr. Bio-filmografije igralcev je zbrala Lilijana Nedič. Slovenski gledališki in filmski muzej, Ljubljana 1993 (zbirka Slovenski film). Ne glede na to, ali se s tezo, ki jo uvodničarja zapišeta na začetku, da smo namreč imeli filmske zvezde, še preden smo imeli svoj film, *strinjamo*, je po nekaj straneh jasno, da tudi če smo jih imeli, o njih kaj veliko ne bomo izvedeli. Včasih celo prav nič. Šest piscev spiše sedemintrideset nekakšnih predstavitvenih tekstov (resda se najdejo tudi zelo dobre izjeme, a jih je tako malo, da le potrjujejo pravilo), za njimi so fotografije in človek ima občutek, da je album namenjen predvsem piscem samim, medtem ko so igralci le izgovor za pisanje. Album je klavrn prikaz odnosa do domačih ustvarjalcev, ki bi jih iz filmov osemdesetih let (izbor se konča konec sedemdesetih) lahko naplavili vsaj še ducat. Album je nekakšen polizdelek, brez kritičnih primesi, pa tudi brez želje, da bi že končno dobili "enciklopedijo slovenskih (zakaj ne tudi gledaliških) igralcev". To pa je seveda projekt, ki vzame več kot nekaj popoldanskih ur pred računalnikom. (Pina Kek)

Janez Svetina: SLOVENCİ IN PRIHODNOST. Didakta, Radovljica 1992. Nedavno tega je tv omizje, na katerem so sodelovali eminentni filozofi in literati, pokazalo, da ustvarjalci slovenske politične osamosvojitve (še) ne poznajo t. i. nacionalne vizije ali odgovora na vprašanje: "Kaj zdaj?" Janez Svetina, poznavalec Indije, ki je med drugim prevedel številna dela mojstra Šri Avrobinde, ni edini človek, ki bi znal odgovoriti na to vprašanje, je pa najbrž edini, ki je svoje misli zapisal še pred slovensko vojno, v kateri je, žal, izgubil življenje. Svetina izhaja iz sintagme "materialno in duhovno bogata družba". Pri tem na prvo mesto postavlja "revolucijo" duha. Kritiki, da so njegove ideje utopične, se skuša izogniti z navajanjem nekoč utopičnih projektov, ki pa so se

sčasoma uresničili. Ponuja "praktične" rešitve, recimo to, da je treba oblast zaupati plemenitim ljudem, odpraviti lažno enakost in negativno selekcijo itd. Ker Slovenci ne premoremo ali ne vidimo neke (duhovne) avtoritete, ki bi za te stvari poskrbela "od zgoraj", se zdijo bolj oprijemljive ideje o počasnem delovanju na mikroravnih. Če bi začeli na primer s kulturo medčloveških odnosov, bi bilo to že več kot nič. Knjigo seveda močno priporočam. (Darja Pavlič)

Artur (Štern): DOLINA LEPOTIC. Založba Mihelač, Ljubljana 1992. Pri Mihelaču je izšla drobna pesniška zbirka, ki jo je podpisal Artur (Štern). Knjižica preseneča, saj se nam avtor predstavlja kot suveren obvladovalac jezika in rimanih verzov. Avtorjeve pesmi (pesnitve) so polne preroških besed in poglobljene kontemplativne drže. So ne samo refleksija trenutne življenjske izkušnje, ampak tudi poskus zajetja makrokozmične zgodovine "človeške duše" v verzih. "Le kratek čas za tem je poiskal usodo nori učenjak, poet, nasmeš mu je na ustnicah ostal in dvoboje je v neznani čas ujet." Artur Štern je s svojo nasploh prvo vidnejšo objavo dokazal, da nekaterim avtorjem ni treba zoreti s knjižnimi oziroma revialnimi objavami. Na enaintridesetih straneh je moč najti nemalo zanimivih verzov. (Jurij Hudolin)

Rabindranath Tagore: GORA. Prevedla Vlasta Pacheiner Klander. Založba Mihelač, Ljubljana 1992. Pesnik, ki je menda napisal šest tisoč strani debelo knjigo verzov in ga dobro poznamo po mističnem hrepenenju, tistem posebnem tagorejevskem patosu, je postavljaj na noge tudi bengalski roman. Sam je v njem reševal predvsem politične in socialne probleme. Roman *Gora* (1907-1910) je naslovljen po glavnem junaku: to je mlad, postaven in kot gora velik brahman, ki se po logiki razvojnega romana - v najdaljšem avtorjevem proznem delu - dvigne iz gorečega patriota in zagovornika konzervativnega hinduizma do nadkastnega, nadnacionalnega človekoljuba. Pravzaprav se razkrije, da je Irec, in to bistveno pripomore k razpletu. Vmes je sicer še nekaj deklic in čustvenega življenja, ampak vseeno je treba priznati, da gre za obravnavo začetne faze indijskega osvobodilnega gibanja v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Nekakšen indijski kritični realizem s prebliski sentimentalnosti. (Irena Cerar)

M. Vrjomin: PESMI ZA MALOPRIDNE OTROKE. Založba Mondena, Grosuplje 1993. Psevdonimni M. Vrjomin se s z lahkotnimi poetičnimi zbadljivkami prvič predstavlja javnosti. Knjiga, za katero bi lahko rekli, da je na meji poezije in aforizmov, je podarjena množičnemu bralskemu občestvu in mogoče bo s to knjigo po dolgem času osrečen marsikdo, ki ni ljubitelj hermetičnih verzov. "Enkrat sm mew usega zadost, sm šow u svojo sobo, zaklenu sm se ud udnotri, ključ pa u školko fuknu." Avtor pripravlja tudi knjigo proze in verjamem mu, da bo našel svoj krog bralcev. Torej: nepretenciozno branje, ki ga lahko z enim očesom beremo, kadar si kuhamo "kisló" juho. Mogoče se bo kdo tudi smejal. (Jurij Hudolin)